



ZÁKLADNÍ ŠKOLA T. G. MASARYKA ŠTĚTÍ

Cesta k úspěšné základní
škole

Obsah

Úvod.....	1
1 Pedagogické vedení školy	2
2 Spolupráce aktérů školy	3
3 Personální a materiální podmínky škol	3
4 Průběh výuky.....	4
4.1 Situace podporující sebedůvěru žáků	4
4.2 Metody a formy výuky	4
5 Hodnocení vzdělávacích výsledků	5
6 Znaky úspěšné školy	5
7 Doporučení pro školy	6

Úvod

Jaké jsou společné znaky, které stojí za úspěchem školy? Jak iniciovat změnu?

Vysoká kvalita pedagogického vedení školy je důležitým znakem, který je charakteristický pro úspěšnou školu. Ředitel školy je v tomto ohledu vůdčí osobou, nicméně vize a hodnoty školy orientované na kvalitu výuky a učení jsou vlastní také dalším aktérům školy. Pedagogické vedení školy tak má kolektivní charakter.

Kvalitní spolupráce aktérů školy – vedení školy, pedagogičtí pracovníci, žáci a jejich zákonní zástupci, zřizovatel školy – založená na vzájemné důvěře je dalším charakteristickým znakem úspěšné školy. Speciálně lze zmínit důležitost systematické spolupráce se zákonnými zástupci žáků, která se například projevuje v kvalitě komunikace při vysvětlování přínosů zavedení záměrů významných změn.

Úspěšná škola se vyznačuje kvalitními externími vztahy a často má rozvinutou spolupráci se zahraničními partnery.

O kvalitě spolupráce nejlépe svědčí velmi vysoká spokojenost učitelů s jejich prací, a to se zdůrazněním tří hlavních důvodů:

- přístup vedení školy (např. korektní jednání a lidský přístup, snaha nalézt řešení problémů a ochota podpořit učitele, umožnění seberealizace učitelů, schopnost ocenit kvalitní práci),
- přátelský a soudržný kolektiv učitelů,
- celkově příjemné klima školy, včetně vztahů se žáky a jejich zákonnými zástupci.

Spokojenost učitelů jde ruku v ruce s pedagogickým vedením školy a kvalitou spolupráce. Vedle toho je spokojenost učitelů spojena s jejich ochotou podílet se na aktivitách rozvoje a prezentace školy.

Utváření kvalitního pedagogického vedení a spolupráce je procesem dlouhodobějšího charakteru, kdy významným iniciátorem změny je ředitel školy.

Úspěšná škola dlouhodobě a systematicky utváří pedagogický sbor. Úroveň kvalifikovanosti učitelů je buď vyšší, nebo alespoň srovnatelná s ostatními základními školami v mikroregionu školy. Učitelé jsou otevřeni svému dalšímu profesnímu rozvoji.

Úspěšná škola spolupracuje se specialisty se zaměřením na podporu žáků a řešení jejich vzdělávacích problémů v co nejranější fázi vývoje, a to ve vazbě na včasnou diagnostiku. Škola rovněž uplatňuje v co nejširším možném měřítku strategie individualizace výuky a výuky v početně menších skupinách. Důležitou roli hraje také systematické sledování vzdělávacích výsledků žáků a důraz na formativní charakter hodnocení.

Průběh vyučovacích hodin v úspěšné škole charakterizuje příjemná atmosféra, která panuje ve vztahu k učiteli a mezi žáky, a dále pak výskyt situací podporujících sebedůvěru žáků. Uplatňují se různé přístupy k efektivnímu využití frontálních či konstruktivistických forem výuky s ohledem na dosažitelnost cílů učení a na „naprogramování“ prostředí na úspěch každého žáka – důvěra učitelů, žáků i zákonných zástupců, že žáci mohou uspět.

Úspěšná škola má vytvořeny vlastní systematické přístupy k řešení důležitých témat kvality a efektivity ve vzdělávání (např. profesní rozvoj učitelů, projektové vyučování, práce s nadanými žáky, systém hodnocení vzdělávacích výsledků žáků).

1 Pedagogické vedení školy

Ředitel školy je vůdčí osobou, která formuluje vizi školy zaměřenou na kvalitu výuky a učení, pro niž postupně získává další pedagogy ochotné pracovat na jejím naplňování. Společným znakem úspěšné školy se tak stává výborný kolektiv zaměstnanců sdílejících stejné hodnoty, které jsou navíc tito zaměstnanci schopni komunikovat také vůči zákonným zástupcům žáků.

Pedagogické vedení školy získává kolektivní charakter, když se netýká pouze osoby ředitele školy, ale také fungujícího a spolupracujícího týmu učitelů.

2 Spolupráce aktérů školy

Důvěra mezi aktéry života školy (ředitel, pedagogičtí pracovníci, žáci a jejich zákonní zástupci), která se promítá v kvalitě jejich spolupráce, je dalším faktorem úspěšné školy.

Podoba spolupráce:

- ✓ spolupráce učitelů prostřednictvím vzájemných hospitací, případně v rámci hospitací vedení školy, a to s důrazem na hodnocení pokroku práce učitele a na poskytování kvalitní zpětné vazby a podpory,
- ✓ spolupráce učitelů v rámci práce metodických orgánů, a to mimo jiné se záměrem identifikovat oblasti, v nichž se konkrétní žáci potřebují zlepšit,
- ✓ informování zákonných zástupců o vzdělávacích výsledcích žáků prostřednictvím:
 - ICT platformem, webových stránek a sociálních sítí,
 - pravidelné organizace třídních schůzek,
 - funkční nabídky konzultací a pořádání tzv. tripartitních konzultací za účasti učitele, žáka a jeho zákonného zástupce,
 - nabídky možností zákonných zástupců žáků navštívit výuku, nejčastěji formou dnů otevřených dveří nebo nabídkou ukázkových hodin,
 - nabídky neformálních příležitostí pro setkávání se se zákonnými zástupci žáků.

Navázané externí vztahy umožňují obohacovat výuku o řadu zajímavých aktivit, mezi které patří:

- ✓ setkávání žáků s významnými osobnostmi různých oblastí fungování společnosti,
- ✓ účast žáků na zajímavých kulturně-spoločenských akcích,
- ✓ výjezdy žáků na vzdělávací akce.

3 Personální a materiální podmínky škol

Pro úspěšnou školu je charakteristický koncepční přístup školy k profesnímu rozvoji učitelů, dlouhodobé a systematické utváření pedagogických sborů.

Dalším důležitým znakem je zájem učitelů o jejich další profesní rozvoj, a to včetně otevřeného přístupu k novým metodám a formám výuky, stejně jako k dalším inovacím. Za tímto účelem jsou užívány různé nástroje, které zahrnují specifickou podporu začínajícím učitelům, další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „DVPP“) či vzájemné hospitace učitelů s následnou výměnou poznatků.

Dopady opatření profesního rozvoje učitelů jsou hodnoceny formou autoevaluace, hospitace, pohovoru, nebo odezvy od žáků.

4 Průběh výuky

4.1 Situace podporující sebedůvěru žáků

Podpora adaptace žáků škol: využívání různých nástrojů podpory adaptace žáků jak při jejich nástupu do 1. ročníku, tak při jejich přechodu na 2. stupeň. Jedná se například o dny otevřených dveří, adaptační hry, motivující hodnocení nebo adaptační „stmelovací“ pobyty. Přínosným aspektem procesu adaptace je přítomnost speciálního pedagoga.

Důležitá je rovněž komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci žáků.

- ✓ Učitelé kladou důraz na individualizaci výuky tak, aby byla posílena sebedůvěra žáků a jejich možnost dosáhnout úspěchu.
- ✓ Pozornost pak učitelé věnují také opatřením pro snížení školní neúspěšnosti žáků.
- ✓ Úspěšná škola aktivně přistupuje k podpoře adaptace žáků v 1. a 6. ročníku, stejně jako žáků s odlišným mateřským jazykem.
- ✓ Uplatňuje se vzdělávací strategie v menších kolektivech, a to například formou dělení tříd, přičemž využívány jsou přístupy založené na různé míře heterogenity výukových skupin.
- ✓ Úspěšná škola využívá různé nástroje na podporu vzdělávání nadaných žáků, jako jsou například individuální přístup ve vyučovací hodině, diferenciací úkolů, podpora účasti na soutěžích, zapojení do projektů či nadstandardní nabídka zájmových aktivit.

4.2 Metody a formy výuky

Důležitým motivem při volbě metod a forem výuky je princip „žák na prvním místě“, který se projevuje také snahou poskytnout žákům široký prostor ve výuce s možností výběru vlastní strategie učení.

Pozitivní zprostředkující roli hraje při efektivním uplatňování různých metod a forem výuky příznivá atmosféra výuky, využívané metody a formy práce by měly doplňovat netradiční aktivity:

- ✓ projektově a tematicky orientované,
- ✓ mezinárodní aktivity,
- ✓ exkurze, výlety, kulturně založené akce zasazené do vzdělávacího rámce školy,
- ✓ zapojení známých osobností do života školy,
- ✓ účasti žáků v soutěžích.

Projektové vyučování se vyznačuje následujícími charakteristikami:

- ✓ Projektové vyučování probíhá v malých skupinkách, kdy žáci pracují sami s podporou učitele. Takto žáci mají široký prostor pro volbu směřování řešeného projektu.
- ✓ Ve škole panuje důvěra v žáky a jejich schopnost projektové práce, což platí také obráceně, tj. i sami žáci si věří, že projektové úkoly zvládnou. Žáci zároveň vnímají projektové aktivity kladně s tím, že to „dělají pro sebe“, jejich zájem stimuluje také jistá forma soutěžení mezi žáky („projektovými týmy“).
- ✓ Projektové vyučování má dlouhodobý charakter, kdy jsou nastaveny projektové cíle žáků pro jednotlivé ročníky a žáci následně naplňují cíle sestaveného plánu.
- ✓ Výstupy projektového vyučování jsou běžně využívány v další výuce.

5 Hodnocení vzdělávacích výsledků

Za další znaky, které charakterizují úspěšnou školu, je systematické hodnocení dosahovaných vzdělávacích výsledků žáků a systematická práce s identifikovanými nedostatky.

Účinná spolupráce učitelů při předávání informací o vzdělávacích výsledcích žáků, ať již prostřednictvím pedagogické rady, předmětových komisí, nebo neformálně. Škola věnuje pozornost monitoringu znalostí a dovedností žáků při přechodu z 1. na 2. stupeň, stejně jako při jejich vstupu do školy (1. ročník), rovněž provádí analýzy vzdělávacích neúspěchů žáků.

Významnou součástí je sebehodnocení a vzájemné hodnocení žáků, které je prováděno již od 1. ročníku a poskytuje důležité podklady pro učení. Prostřednictvím sebehodnocení je žák aktivně vtahován do procesu hodnocení a učení. Úspěšná škola klade v nastaveném systému hodnocení žáků vysoký důraz na slovní a formativní hodnocení učitelem.

6 Znaky úspěšné školy

Vysoká kvalita pedagogického vedení školy, kolektivní charakter pedagogického vedení školy (leadership ředitele školy i učitelů).

Vize a hodnoty školy orientované na kvalitu výuku a učení.

Kvalitní spolupráce aktérů školy (vedení školy, učitelé, žáci a jejich zákonní zástupci, případně zřizovatel a externí partneři) založená na vzájemné důvěře.

Prostředí přátelské k zavádění přínosných změn.

Stabilita vývoje – dlouhodobě působící vedení školy, dlouhodobé a systematické utváření kvalifikovaných pedagogických sborů.

Učitelé otevření vlastnímu profesnímu rozvoji, ochota podílet se na aktivitách rozvoje a prezentace školy.

Vysoká spokojenost učitelů s prací ve škole.

Důraz na systematické sledování vzdělávacích výsledků žáků, poskytování zpětné vazby (formativní hodnocení) a identifikace vzdělávacích problémů v rané fázi vývoje (diagnostika).

Formulace dostatečně ambiciózních a přitom dosažitelných cílů učení a „naprogramování“ prostředí na úspěch.

Průběh výuky – příjemná atmosféra hodiny, častější výskyt situací podporujících sebedůvěru žáků, pozitivní přístup k individualizaci vzdělávání.

7 Doporučení pro školy

- Vnímat vzdělávací výsledky a úspěch žáků jako hlavní hodnotu vize školy, vůči které jsou posuzovány její další aktivity ve všech souvisejících oblastech. Respektovat v tomto ohledu předpoklady žáků a jejich rodinné zázemí, zároveň však odmítnout stereotypní postoj nízkých očekávání vůči těmto žákům a kulturu vinící z horších vzdělávacích výsledků vždy primárně žáky a jejich sociokulturní znevýhodnění.
- Podporovat utváření kolektivního charakteru vedení školy a široké spolupráce aktérů. Aktivně zapojovat aktéry školy do rozhodování a hledání široké dohody o aktivitách a směřování školy, a to včetně navrhování a zavádění významných změn a inovací. Využívat různých forem a nástrojů rozvoje spolupráce (např. sdílení idejí, výměna zkušeností a poskytování zpětné vazby formální i neformální komunikací; zadávání a řešení týmových úkolů; zapojení do činností profesních komunit; ocenění úspěšných příkladů spolupráce, spolupráce napříč předměty a ročníky).
- Neustále usilovat o budování důvěry mezi školou, učiteli, žáky a jejich zákonnými zástupci. Před jejich zavedením důsledně vysvětlovat záměry školy, a především pak záměry významných změn, pro jejich široké akceptování, se specifickou pozorností věnovanou zákonným zástupcům žáků. Utvářet otevřené a transparentní prostředí, v němž jsou plněny dané sliby, případně vysvětlovány důvody jejich nesplnění. Případné nevhodné projevy chování řešit již v jejich rané fázi.
- Věnovat vysokou pozornost růstovému myšlení žáků. Posilovat sebedůvěru žáků v tom, že mohou dosáhnout stanovených výzev a vyřešit i obtížnější úlohy při vynaložení odpovídajícího úsilí a práce. Využívat za tímto účelem opatření individualizace výuky (např. zadávání úloh různé obtížnosti; formativní hodnocení a poskytování zpětné

vazby; pomoc a vysvětlování učiva žákům učiteli či spolužáky; přizpůsobení průběhu výuky žákům). Pracovat s chybou žáků tak, aby ztratili obavy z toho chybu udělat a vnímali jako poraženého toho, kdo se z chyby nepoučí a své úsilí vzdá.

- Podporovat aktivity posilující podmínky a předpoklady školy rozvíjet vnitřní kulturu zaměřenou na úspěch a vzdělávací výsledky žáků – profesní rozvoj pedagogických pracovníků v relevantních tématech; zajištění nabídky poradenských a konzultačních služeb pro možnost včasné diagnostiky a rané intervence vůči vzdělávacím potřebám žáků; využití činností pro zvyšování motivace žáků (např. zahraniční spolupráce, mimoškolní aktivity, aktivizující metody a formy výuky, účast v soutěžích).
- Zohlednit provázaný charakter faktorů ovlivňujících vzdělávací výsledky žáků. Usilovat o vzájemné posilování působení dílčích opatření na vzdělávací výsledky žáků (např. komplexní nastavení podoby projektového učení nebo systému práce s nadanými žáky v navštívených školách).
- Využívat nástroje interního a externího hodnocení vzdělávacích výsledků žáků pro posouzení účinnosti přijímaných vzdělávacích strategií.

Ve Štětí dne 1. 12. 2021

Zpracovala: PhDr. Bc. Gabriela Hrušková, ředitelka školy